

УДК 327:341.76]:[159.98:316.48

[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.19\(64\).03](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.19(64).03)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УНИКНЕННЯ ПАРТНЕРАМИ КОНФЛІКТІВ У МІЖНАРОДНИХ ВЗАЄМОДІЯХ

Ірина Ковчина

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри політичної психології та міжнародних відносин**
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
01601, Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9
i.m.kovchyna@npu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0015-8970>

Маргарита Панченко

**кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичної психології та міжнародних відносин**
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
01601, Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9
m.v.panchenko@npu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0802-3624>

Анотація

В статті розкривається формування наукової світової та національної думки щодо психології людини та особливостей зародження, перебігу та встановлення причинно-наслідкових зв'язків конфліктів при міжнародних взаємодіях. При виконанні ситуативних розборів на освітніх компонентах зі студентами-міжнародниками, висвітлюються практичні методики засвоєння психологічних навичок через аналіз особистостей. Поєднуються ключові компетентності двох важливих та актуальних спеціальностей: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та «Психологія», показується застосування їх на практичних заняттях студентів. Висвітлюється головне завдання – продовжити поповнювати інтелектуальний склад нації, готувати молодь до майбутнього нашої країни з перспективою входження до ЄС. Уточнюється, що заявленій проблемі приділялося достатньо уваги у працях українських та зарубіжних учених, а саме професійній підготовці здобувачів до майбутньої фахової діяльності, підготовці студентів засобами самостійної роботи, питанням особистісного зростання, психологічних особливостей уникнення конфліктів під час переговорного процесу, питанням миру та вирішенню конфліктів, етнічним конфліктам, що відбуваються у світі, глобальним проблемам та проблемам всередині окремо взятої країни. Встановлюється, що світова політика рухається саме завдяки конфліктам, конфліктній поведінці окремо взятої людини або конфліктній поведінці групи людей, особливо, якщо ці люди очолюють державу. З проаналізованої бази джерел було досягнуто висновку, що в усіх працях йде мова про поведінку людини під час комунікацій, переговорів та отримання інформації, що є основою викладання освітніх компонентів «Конфліктологія і теорія переговорів», «Вступ до спеціальності та права фахівця», «Міжнародна інформація» здобувачам-міжнародникам, оскільки фахова діяльність передбачає не тільки знання світової політики, а й розуміння поведінки людини та попередження конфліктів у міжнародних взаємовідносинах. Ці дисципліни є обов'язковими у циклі професійної підготовки.

Ключові слова: конфлікти, комунікація, освіта, переговори, міжнародна інформація, психологія.

Вступ

У складних сучасних умовах є головне завдання – продовжити поповнювати інтелектуальний склад нації, готувати молодь до майбутнього нашої країни з перспективою входження до ЄС. Для цього потрібно актуалізувати підготовку здобувачів вищої освіти для всіх галузей і, зокрема, для міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Взаємодія партнерів у міжнародних відносинах складається не тільки із підписів міжурядових договорів, але й поведінки партнерів, підписантів, відношенні країн одна до одної, довіри. Це висвічують переговори різних рівнів: міжурядових, міждержавних, регіональних, локальних. Для того, щоб довести будь-які переговори до підписання документів, потрібна підготовка й зустрічі груп-опонентів або груп-партнерів. Фахівці, що готують проведення переговорів повинні бути готові не тільки до взаєморозуміння, але й до попередження конфліктних ситуацій.

Попереджати конфліктні ситуації майбутніх міжнародників автори даної статті навчають під час формування компетентностей згідно зі Стандарту освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та Стандарту 053 спеціальності «Психологія», тому що від поведінки представників держав залежать результати міжнародної взаємодії.

За внутрішнім моніторинговим опитуванням здобувачів-міжнародників на особливу увагу заслуговують питання майбутньої фахової діяльності в умовах воєнного та післявоєнного стану у сфері міжнародних зв'язків, оскільки завданнями переговорів будуть недопущення конфліктних ситуацій, особливо між дружніми державами, державами-партнерами, між Україною та країнами ЄС, країнами блоку НАТО. Особлива увага приділятиметься уникненню конфліктів з усіма державами світу.

Методи дослідження

Автори цієї праці користувалися загальнонауковими методами дослідження. Зокрема було проаналізовано достатню кількість праць як українських, так і зарубіжних науковців, які вивчали проблемами у сфері конфліктології, теорії переговорів, професійної підготовки здобувачів вищої освіти, займалися формуванням компетентностей у майбутніх фахівців. А також нами було використано узагальнення теоретичного матеріалу, що частково відображено у цій роботі, та буде презентовано у наступних дослідженнях окресленої тематики.

Результати і дискусії

Заявленій проблемі приділялося достатньо уваги у працях українських учених. Зокрема, Т.В. Андрущенко присвятила наукові доробки формуванню компетентностей здобувачів спеціалізацій «юридична психологія» «міжнародні відносини», «політична психологія», де розкрила конкретні приклади передачі професійної інформації майбутнім фахівцям. Вона стверджує, що освіта є єдиним джерелом підвищення професійного рівня кожного індивідуума окремо та суспільства в цілому. Підкреслюючи важливість вивчення психології, Т.В. Андрущенко уточнювала, що і для галузі 29 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» важливим є вивчення поведінкових наук, оскільки формами проведення переговорів є не тільки переговори за столом, але й поведінка людини, яка підкреслює їх значущість (Андрущенко, 2021).

У працях І.С. Булах, яка займалась дослідженнями особистісного зростання підлітків, наголошується, що навчання, виховання, загалом освіта починається ще в дитинстві і особливо важливе їх здобуття в юнацькому віці, оскільки йде швидке наповнення життєвого середовища, яке повинно бути якісним та позитивно насиченим. Починаючи з дитячого та юнацького віку, людина весь час проводить за переговорами з однолітками, батьками, родичами, в майбутньому з дорослими. Не виключається й варіант професійного ведення переговорів у дорослому житті, тому важливим є інформаційне наповнення умінь комунікувати ще в підлітковому віці (Булах, 2016).

Надзвичайну увагу підготовці здобувачів як особистостям та психотехнологіям виконання вищезазначеного завдання приділила у своїх працях В.В. Волошина. Українська дослідниця довела, що саме практичні навички психологічно позитивної поведінки впливають на все життя людини і чим раніше такі технології будуть впроваджені у життя людини, тим комфортніше вона буде себе почувати у майбутньому житті, спілкуючись з великою кількістю оточуючих, які можуть бути налаштовані як негативно, так і позитивно по відношенню до комфорту. Від теорії, якою насичується інтелект людини обов'язково потрібно перейти до практики. І тільки завдяки технологіям людина, особистість зможе правильно навчитися комунікувати й брати участь у переговорах у подальшому житті (Волошина, 2016).

І.М. Ковчина власні наукові праці присвятила професійній підготовці здобувачів до майбутньої фахової діяльності. Вона упевнено стверджувала, що навчання сприяє підвищенню інтелектуального рівня нації і пропонувала надавати вищу освіту всім громадянам України, оскільки від цього залежить майбутній розвиток України як держави. Її наукові доробки, на межі двох галузей – міжнародних відносин та психології, указують на необхідну інтеграцію у викладанні освітніх компонентів та змістову залежність, яка буде корисною у майбутній діяльності сучасним здобувачам вищої освіти. Адже до переговорного процесу дотичні всі люди протягом власного життя: чи у побутовій сфері, чи у повсякденній праці (Ковчина, 2017).

М.В. Панченко у наукових працях актуалізувала підготовку студентів засобами самостійної роботи. Вчена впевнена, що саме самостійна робота рухає особистість вперед на шляху до розвитку її освітнього рівня, привчає зі студентських років до самостійного режиму у власному житті, самостійного мислення та навчання, самостійній поведінці, внаслідок чого середовище, яке оточує здобувача вищої освіти, стає комфортнішим. Самостійно мислити, упевнена М.В. Панченко, потрібно навчити кожну людини, саме самостійність приводить до позитивних результатів у дорослому житті й у майбутній успішній професійній діяльності. Навчитися самостійності особистості допомагають знання психології (Панченко, 2018).

Зарубіжні учені також приділяли увагу переговорам та уникненням конфліктів. Питаннями висвітлення у своїх працях психологічних особливостей уникнення конфліктів під час переговорного процесу займалися ряд відомих науковців-практиків. Так, професор, член ради директорів і співробітників Альянсу з розбудови миру С. Хаусс, вивчав роль держав, недержавних і нетрадиційних представників-міжнародників у перетворенні бойових дій на більш мирні угоди (Хаусс, 2015). Кожна держава, підкреслював С. Хаусс, це насамперед політична структура з власним устроєм державного апарату та побудовою суспільства, які можуть відрізнятися, мати свої, навіть оригінальні політичні сили, ставити різноманітні умови для праці державних службовців, різнитися за психологічними характеристиками як окремо взятого громадянина, так і психологічним налаштуванням всього суспільства з його національним менталітетом (Хаусс, 2015). На думку дослідника, на сьогодні немає чіткої згоди щодо характеристики держави, оскільки існує 48 різновидів, які можуть суттєво відрізнятися.

Загалом, він згоден з іншими ученими, що є більш-менш однакові характеристики, наприклад, законодавчо закріплені території, що контролювані міжнародними організаціями і їх кордони не можна перетинати, мають столиці, хоча є країни, що не мають офіційної столиці, наприклад, Швейцарія або Ватикан, Республіка Науру.

Професор в галузі міжнародних відносин, який досліджував проблеми миру та конфлікти у світі, з Університеті Манчестера, Великої Британії, міжнародний професор Коледжу міжнародних досліджень Університету Кюн Хі (경희대 학교) та запрошений професор Дублінського міського університету, О.Р. Richmond, розглядали у своїх дослідженнях концепцію миру та її використання в основних теоретичних дискусіях в галузі міжнародних відносин, включаючи реалізм, лібералізм, конструктивізм, критичну теорію та постструктуралізм. У прямих дебатах з колегами вони опонують питання щодо миру та конфліктів у світі. На сьогоднішній день колом наукових інтересів О.Р. Richmond є етнічні конфлікти, що відбуваються у світі, з точки зору впливу на глобальні проблеми та проблеми всередині окремо взятої країни (Richmond, 2016).

Політик та науковець, віце-президент відділу досліджень АТІ Physical Therapy, національної організації зі спортивної медицини та реабілітації М. Fitzduff досліджувала проблему побудови стійких соціальних суспільств і внесення конфліктів у структуру та практику мирних процедур (Fitzduff, 2021). Праці авторки також присвячені попередженню та профілактиці конфліктів через фізичну терапію.

Почесний професор соціальної етики Гарвардського університету Н.С. Kelman вивчав основи міжнародних конфліктів та їх вирішення (Kelman, 2015). Науковці J.M. Majer, D.D. Loschelder, L.J. Windolph, D. Fischer досліджували виклики, пов'язані зі сталим розвитком суспільства, які можуть підживлювати конфлікти між організаціями та зовнішніми зацікавленими у конфлікті сторонами, соціально-психологічну перспективу для подолання ціннісних відмінностей, часових горизонтів й розподіл ресурсів. Згадані науковці упевнені, що основою світової політики є міжнародні конфлікти, а конфлікти є основою поведінки людини. Тобто світова політика рухається саме завдяки конфліктам, конфліктній поведінці окремо взятої людини або конфліктній поведінці групи людей, особливо, якщо ці люди очолюють державу (Majer, Loschelder, Windolph & Fischer, 2018).

Р. Randolph у своїх дослідженнях сформулював психологічний погляд на вирішення конфліктів, щоб краще зрозуміти психологічні процеси сторін у конфлікті та посередництві у конфліктних ситуаціях. Як стверджував науковець, психологія розглядається як все більш важливий інструмент для вирішення конфліктів у політиці та мирних переговорах (Randolph, 2016). Американський психолог М. Deutsch, доктор філософії Р.Т. Coleman, PhD. Е.С. Marcus опрацьовували базові теоретичні основи, які проливають світло на фундаментальні соціально-психологічні процеси, залучені до розуміння та управління конфліктами на всіх рівнях розвитку людини — локальному, міжособистісному, міжгруповому, організаційному та міжнародному (Deutsch, Coleman & Marcus, 2014).

Професор V. Volkan, вивчаючи психологію великих груп і політичні конфлікти, розкрив зв'язок неклінічного застосування психоаналітичних ідей із клінічними школами психоаналітичної думки. Учений розглядав умови, за яких можна ефективно втрутитися в поведінку особистості, а також можливість покращення управління політичними конфліктами загалом. Відомо, що великі групи формуються на засадах об'єктивних чинників, обумовленими спільними рисами побуту. Саме такі характерологічні риси живлять конфлікти,

актуалізують конфліктні ситуації на засадах поведінкового інтересу до інших соціальних груп, які суб'єктивно або об'єктивно живуть краще або гірше (Volkan & Richards, 2021).

Проблемами дезінформації та вивченням психологічної сторони переговорного процесу України займався науковець Z. Abrams, досліджуючи безпосередньо роль психологічної війни в битві за Україну. Дезінформація є формою психологічної війни й застосовуються усіма конфліктуючими державами на користь інтересів окремої групи. Тому дезінформовані люди та спільноти не можуть правильно оцінити ситуацію, вірять ЗМІ і вступають у конфлікти (Abrams, 2022). Достатньо багато історій, які є видуманими та призвели до конфліктів у різних регіонах світу, про які автори цієї статті інформують здобувачів вищої освіти, і про які далі піде мова.

Міжнародні та міжнаціональні конфлікти стали предметом дослідження таких вчених як M.T. Friebs, P.F. Kotzur, A. Ramos, U. Wagner та ін. Міжнародні конфлікти є окремим питанням у практиці міжнародних відносин, міжнародної інформації, конфліктології та загалом дослідженнями учених різних країн. Попередження чинників міжнародного конфлікту, що сприяють даному процесові, дуже різноманітні. Аналізуючи конфлікти саме на національному рівні, дослідники вказують на їх довготривалість та ненадійність миру між етносами, що перебувають у конфліктній ситуації. Учені наголошували, що такий конфлікт може бути дуже довготривалим і не завжди піддається поясненню. До національного конфлікту може долучатися певна група людей, спільна з конфліктуючою стороною етносу, яка має глибинні родинні, побутові зв'язки, що не можна побачити з першого погляду. Національні конфлікти мають кілька нашарувань, їх важко припинити, але можна профілакувати, якщо є бажання у керівників держави або регіону (Friebs, Kotzur, Ramos & Wagner, 2022).

Загалом, проаналізувавши джерела зарубіжних авторів, презентованих вище, ми дійшли висновку, що в усіх працях йде мова про поведінку людини під час комунікацій, переговорів та отримання інформації.

Наше дослідження присвячене особливостям викладання освітніх компонентів «Конфліктологія і теорія переговорів» здобувачам-міжнародникам, оскільки фахова діяльність передбачає не тільки знання світової політики, а й розуміння поведінки людини та попередження конфліктів у міжнародних взаємовідносинах. Ця дисципліна є обов'язковою у циклі професійної підготовки.

Водночас автори даного дослідження впевнені, що при засвоєнні зазначених освітніх компонентів здобувачі, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформація» першочергово повинні поглибити свої знання термінологією з психологічної галузі знань. Так, під час викладання освітнього компоненту «Конфліктологія та теорія переговорів» формуються загальні компетентності згідно Стандарту спеціальності 053 «Психологія», зокрема, ЗКЗ «Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій».

Під час заняття, характеризуючи світові процеси, ми дозволяємо учасникам навчального процесу користуватися гаджетами й просимо їх знайти значення терміну «конфлікт». Далі просимо здобувачів прокоментувати його значення. Зазвичай студенти окреслюють конфлікт і як сутичку інтересів, сутичку поглядів, загострення інтересів, і як образи конфліктуючих сторін, які супроводжуються невизначеністю ситуацій. Особливо їх турбують конфлікти між державами, але ми повертаємо студентів до психологічного значення терміну – конфлікт особистостей.

Найперше, на що звертається увага, це на конфлікт цілей. На прикладі керівників країн-учасників військових дій в Україні, нами розглядається конфлікт між главами країн. Наприклад: мета російського глави країни – звільнити український народ від нацизму, фашизму тощо. Мета Президента України – звільнити захоплені росіянами (всупереч визначеним міжнародним нормам) території. Це політичний конфлікт.

Повертаємо майбутніх міжнародників до психології, до поведінкової психології і ще глибше – до дитинства обох глав держав, попередньо підкреслюючи, що конфлікти бувають чотирьох рівнів: внутрішньоособистісний, тобто всередині людини; міжособистісний, через різне бачення мети; між окремою особою та групою; між групами.

Так, звертаємо увагу на різне виховання обох глав держав. Український Президент виховувався у повній сім'ї з рідним батьком та матір'ю, в сім'ї педагогів закладів вищої освіти, російський глава зростав або у рідних, або в сім'ї з матір'ю та вітчимами. І це є дуже важливим для зрозуміння подальших його дій у житті, особливо у фазі після 60 років. Всім відомо, що вітчимами били російського главу у дитинстві і це погано позначилось на його психологічному стані – розлучення з дружиною, відмова або обмеження прямого спілкування з главами інших держав, мотивуючи збільшенням справ або пандемією тощо. Людина явно уникає прямих контактів, але керує великою країною, підпорядкувавши підлеглих маніпулятивним чином.

Зважаючи на унікальність взаємовідносин росії й України, більшість українців не очікували нападу росіян. По-перше, підписаний чотирма державами Будапештський меморандум забезпечував захист України, яка прийняла курс на роззброєння, довіряючи країнам-підписантам, а отже і главам цих країн. Тобто росія здійснила напад на роззброєну державу, знаючи про це.

Психологічно це важко пояснити, але потрібно. З точки зору психології, як правило, сильніший нападає на слабшого. І потрібно бути упевненим у слабкості жертви. Оскільки у російського глави держави дитинство було проблемним (вітчимами його били), то він затаїв злобу на всіх і на все життя, чекаючи моменту помсти довгі роки. Він уявити не міг, що обманюючи інших, хтось його міг обманювати. Обман потрібно було попереджати, будучи чесним з іншими. Тобто перша стадія внутрішньоособистісного конфлікту відбулася давно і поступово перейшла в наступні стадії конфлікту.

У психології існують фази конфлікту, які також розглядаються під час занять. Вони складаються із так званої латентної фази, демонстративної, агресивної та батальної. Латентна фаза конфлікту у нинішнього глави росії пройшла, наступає друга фаза – демонстративна. Важко, з перебігами демонстрації сили він починає усвідомлювати виникнення конфлікту. Конфлікт загострюється. Якщо подивитись на хід військової операції в Україні, послухати новини з російських телеканалів, то складається враження, що все йде дуже добре, й відступи воєнних це сплановані дії. І цьому вірять люди, які не перебувають в Україні, а отримують інформацію завдяки ЗМІ та іншим формам міжнародної та національної (російської) інформації.

Тут іде зміщення інформації, її заміщення, тому що конфлікт є зміщеним. Тобто за реальним воєнним конфліктом з іншою державою приховується конфлікт дитинства, який впливає на перебіг подій і є справжнім чинником ситуації. Стресові ситуації дитинства керівника країни-агресора зараз переростають у стресові ситуації для інших людей. В той час як людина, яка стала ініціатором даної ситуації (причому штучно створеної) представляє її позитивним чинником у налагодженні життєдіяльності та функціонування не тільки для себе, та своєї країни, а й для всього світу загалом. Війна для всіх задіяних у ній осіб призводить до довгострокових стресових ситуацій, звикнути до них людина не може. Якщо подивитись на

початок бойових дій, то, наприклад, люди в Києві ходили в магазин, щоб поспілкуватись, тому що у всіх рідні виїхали, а комунікувати було необхідно. Установи й організації не працювали і магазин був єдиним місцем, де всі один до одного відносились по-доброму. Саме таке підтримуюче спілкування знижувало стрес і депресивний стан та вмотивовувало до повноцінного життя. До речі, в мирний час підтримуюче спілкування рятує від депресії багатьох людей літнього віку.

Якщо проаналізувати дії російського глави, можна згадати 2000 рік, коли потонув підводний човен «Курськ», загинули всі, був вибух, ніхто не залишився живим. Коментар глави держави був спокійним, дещо іронічним і водночас жорстким: «Він потонув. Всі загинули», що було відображено у місцевих та закордонних засобах масової інформації. Звісно це викликало незадоволення та осуд з боку суспільства. Проте, впевненість, яку демонстрував голова держави, лаконічність, з якою він повідомляв про незворотність процесу та правильність прийнятого рішення у поєднанні з результатами проведеного розслідування (2002 рік) сформували у свідомості більшості громадян вигідну для нього позицію і ніяким чином не вплинули на його рейтинги. Тому у науковій праці ми можемо тільки констатувати вплив емоцій, стилів мовлення та специфіки подання інформації керівником на особливості сприйняття й реагування на неї суспільством.

На даний час йде загострення конфлікту не тільки між країнами але й серед найвищого керівництва росії, тому що ті, хто перебуває на лінії зіткнення, бачать реальну картину боїв, загиблих і поранених, усвідомлюють реальні масштаби втрат. Все більше членів російського керівництва бачать найближчі наслідки спецоперації, яка «йде по плану». Країні-агресору потрібно капітулювати, але керівництво вперто не бажає бачити реальностей і вимагає капітуляції від українського Президента навіть у той час, коли військові вийшли на нормативні державні кордони, визначені міжнародним законодавством. Постає питання, як країна-переможець, якою потенційно вже сприймається Україна, може капітулювати? Відповідаючи на це питання, можемо вказати, що поступки в територіях та капітуляція зі сторони України не розглядалась її керівництвом як можлива з самого початку. А в сучасних умовах воно не є предметом для розгляду через ряд причин, зокрема: зростання громадянської позиції та національної свідомості українців, розширення та налагодження міжнародних зв'язків, стрімке наростання обороноздатності країни за рахунок підтримки закордонних партнерів, повернення окупованих територій. Важливо відмітити, що зазначені успіхи більшою мірою є наслідками демонстрації розвинених організаторських та комунікативних умінь голови держави, які він виявляє при взаємодії з суспільством та високопосадовцями країн-партнерів.

Розглядаючи під час наших занять з освітніх компонентів «Конфліктологія та теорія переговорів», «Вступ до спеціальності та права фахівця», «Міжнародна інформація» поведінку найвищих осіб окремих країн, здобувачам-міжнародникам пропонується передивитися в ютуб-каналі виступи в ООН, ЮНЕСКО, також окремі виступи глав країн та окреслити їх поведінку з точки зору психології; пропонуємо переглянути не тільки офіційні біографії урядовців, але й знаходити неофіційні підтвердження дитячих та внутрішніх конфліктів, які у зрілому віці виступають на перший план.

Навички особистісної взаємодії, які, до речі, як компетентність із Стандарту 053 «Психологія» (ЗК8 Стандарту 053 «Психологія» рівня «бакалавр») формуються під час викладання здобувачам вищої освіти вище вказаних освітніх компонентів, дають позитивні результати майбутнім міжнародникам у плані звички проводити переговори як у формальному ключі, так і неформальному. Теоретичне підґрунтя вони отримують і з підручників, і під час аудиторно-дистанційного навчання.

Отже, розглянута нами джерельна база наукових досліджень провідних психологів України та зарубіжних країн, активно використовується під час формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 291 компетентностей згідно Стандарту для спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та 053 «Психологія». Частково подано методику та технологію викладання дисциплін «Конфліктологія та теорія переговорів», «Вступ до спеціальності та права фахівця», «Міжнародна інформація».

Висновки

Зважаючи на викладені вище теоретичні дослідження джерельної бази з проведення переговорів та психологічних особливостей уникнення партнерами конфліктних переговорів у міжнародних взаємодіях для здобувачів вищої освіти рівня бакалавр міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, приходимо до висновків про інтеграцію, насамперед спеціальностей 291 та 053 як таких, що допомагають спроектувати майбутню професійну діяльність фахівців всіма доступними засобами згідно Стандартів освіти з галузей «Психологія» та «Міжнародні відносини». Така інтеграція підтримується індивідуальною траєкторією підготовки здобувача і забезпечує, завдяки психологічній складовій, потужне виконання обов'язків майбутніми фахівцями у веденні переговорів з метою уникнення опонентами конфліктів та підтримання комфортних взаємодій у міжнародних взаємовідносинах.

Наступними розвідками наукових досліджень будуть презентовані практики викладання зазначених дисциплін засобами психології та світової політики для подальшого удосконалення формування компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальності 291 на факультеті психології.

Література

1. Андрущенко, Т.В. (Ред.). (2021). *Основи політичної психології: навчальний посібник для студентів спеціальності 053 «психологія»*. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
2. Андрущенко, Т.В., Ковчина, І.М., Панченко, М.В., & Пасічніченко, С.В. (2017). Актуальні проблеми формування компетентностей у студентів – майбутніх фахівців з міжнародних відносин. *Наукові записки. Серія педагогічні науки, СХХХVI(136)*, 5–13.
3. Булах, І.С. (2016). *Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи*. (Монографія). Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД».
4. Волошина, В.В. (2016). *Психологіяні технології підготовки майбутніх психологів*. (Монографія). Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД».
5. Ковчина, І.М., & Панченко, М.В. (2018). До проблеми організації самостійної роботи студентів-міжнародників. *Наукові записки. Серія педагогічні науки, СХХХVIII(138)*, 106–118.
6. Abrams, Z. (2022). The role of psychological warfare in the battle for Ukraine, *American psychological association*, 53(4). Режим доступу: <https://www.apa.org/monitor/2022/06/news-psychological-warfare>
7. Deutsch, M., Coleman, P.T., & Marcus, E.C. (2014). *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. San Francisco : Jossey-Bass. Режим доступу: https://scholar.google.com/scholar?q=The+Handbook+of+Conflict+Resolution:+Theory+and+Practice&hl=uk&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar
8. Friehs, M-T., Kotzur, P.F., Ramos, A., & Wagner, U. (2022). Group-Focused Enmity–conceptual, longitudinal, and cross-national perspectives based on pre-registered studies, *International Journal of Conflict and Violence*, 16, 1–17. Режим доступу: https://scholar.google.de/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=mfDzz7kAAAAJ&citation_for_view=mfDzz7kAAAAJ:WF5omc3nYNoC

9. Fitzduff, M. (2021). *Our Brains at War: The Neuroscience of Conflict and Peacebuilding*. Oxford : Oxford University. Режим доступу: <https://www.pon.harvard.edu/events/kelman-fitzduff-our-brains-at-war/>
10. Hauss, C. (2015). *Security 2.0: Dealing with Global Wicked Problems (Peace and Security in the 21st Century)* Lanham, Maryland : Rowman & Littlefield Publishers. Режим доступу: <https://carterschool.gmu.edu/node/716>
11. Kelman, H.C. (2015). The Development of Interactive Problem Solving: In John Burton's Footsteps. *Political Psychology*, 36(2), 243–262. Режим доступу: <https://scholar.harvard.edu/hckelman/home>
12. Majer, J.M., Loschelder, D.D., Windolph, L.J., & Fischer, D. (2018). How Sustainability-Related Challenges Can Fuel Conflict Between Organizations and External Stakeholders : A Social Psychological Perspective to Master Value Differences, Time Horizons, and Resource Allocations. *Umweltpsychologie*, 22(2), 53–70.
Режим доступу: <https://scholar.google.com/citations?user=jySpbDoAAAAJ&hl=de>.
13. Randolph, P. (2016). *The Psychology of Conflict: Mediating in a Diverse World*, IL, U.S.A. : Bloomsbury Continuum.
Режим доступу: <https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1202&context=arbitrationlawreview>
14. Richmond, O. (2016). The fallacy of constructing hybrid political orders: a reappraisal of the hybrid turn in peacebuilding. *International Peacekeeping*, 23(2), 219–239. Режим доступу: <https://www.research.manchester.ac.uk/portal/oliver.richmond.html>.
15. Volkan, V., & Richards, B. (2021). Large-group psychology and political conflicts: an introduction to the psychosocial work of Vamik Volkan. *Journal of Psychosocial Studies. Volume 14*(1), 63–71.
Режим доступу: <https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/jps/14/1/article-p63.xml>

References

1. Andrushchenko, T.V. (Ed.) (2021). *Osnovy politychnoi psykhologii: navchalnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti 053 «psykhologiiia» [Basics of political psychology: a study guide for students of specialty 053 "psychology"]*. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
2. Andrushchenko, T.V., Kovchyna, I.M., Panchenko, M.V., & Pasichnichenko, S.V. (2017). Aktualni problemy formuvannia kompetentnosti u studentiv – maibutnikh fakhivtsiv z mizhnarodnykh vidnosyn [Actual problems of competence formation among students - future specialists in international relations]. *Naukovi zapysky. Seriiia pedahohichni nauky – Proceedings. Pedagogical science series, XXXVI*(136), 5–13. [in Ukrainian].
3. Bulakh, I.S. (2016). *Psykhologiiia osobystisnoho zrostannia pidlitiv : realii ta perspektyvy [Psychology of personal growth of teenagers : realities and prospects]*. Vinnytsia : TOV «Nilan-LTD» [in Ukrainian].
4. Voloshyna, V.V. (2016). *Psykhologiiiani tekhnologii pidhotovky maibutnikh psykhologiv [Psychological technologies of training future psychologists]*. Vinnytsia : TOV «Nilan-LTD» [in Ukrainian].
5. Kovchyna, I.M., & Panchenko, M.V. (2018). Do problemy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv-mizhnarodnykiv [To the problem of organizing independent work of international students.]. *Naukovi zapysky. Seriiia pedahohichni nauky – Proceedings. Pedagogical science series, Issue SXXVIII* (138), 106–118 [in Ukrainian].
6. Abrams, Z. (2022). The role of psychological warfare in the battle for Ukraine, *American psychological association*, 53(4). Retrieved from <https://www.apa.org/monitor/2022/06/news-psychological-warfare>
7. Deutsch, M., Coleman, P.T., & Marcus, E.C. (2014). *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. San Francisco : Jossey-Bass. Retrieved from

- https://scholar.google.com/scholar?q=The+Handbook+of+Conflict+Resolution:+Theory+and+Practice&hl=uk&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar
8. Friehs, M-T., Kotzur, P.F., Ramos, A., & Wagner, U. (2022). Group-Focused Enmity—conceptual, longitudinal, and cross-national perspectives based on pre-registered studies, *International Journal of Conflict and Violence*, 16, 1–17. Retrieved from https://scholar.google.de/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=mfDzz7kAAAAJ&citation_for_view=mfDzz7kAAAAJ:WF5omc3nYNoC
 9. Fitzduff, M. (2021). *Our Brains at War: The Neuroscience of Conflict and Peacebuilding*. Oxford : Oxford University. Retrieved from <https://www.pon.harvard.edu/events/kelman-fitzduff-our-brains-at-war/>
 10. Hauss, C. (2015). *Security 2.0: Dealing with Global Wicked Problems (Peace and Security in the 21st Century)* Lanham, Maryland : Rowman & Littlefield Publishers. Retrieved from <https://carterschool.gmu.edu/node/716>
 11. Kelman, H.C. (2015). The Development of Interactive Problem Solving: In John Burton's Footsteps. *Political Psychology*, 36(2), 243–262. Retrieved from <https://scholar.harvard.edu/hckelman/home>
 12. Majer, J.M., Loschelder, D.D., Windolph, L.J., & Fischer, D. (2018). How Sustainability-Related Challenges Can Fuel Conflict Between Organizations and External Stakeholders : A Social Psychological Perspective to Master Value Differences, Time Horizons, and Resource Allocations. *Umweltpsychologie*, 22(2), 53–70. Retrieved from <https://scholar.google.com/citations?user=jySpbDoAAAAJ&hl=de>.
 13. Randolph, P. (2016). *The Psychology of Conflict: Mediating in a Diverse World*, IL, U.S.A. : Bloomsbury Continuum. Retrieved from <https://elibrary.law.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1202&context=arbitrationlawreview>
 14. Richmond, O. (2016). The fallacy of constructing hybrid political orders: a reappraisal of the hybrid turn in peacebuilding. *International Peacekeeping*, 23(2), 219–239. Retrieved from <https://www.research.manchester.ac.uk/portal/oliver.richmond.html>.
 15. Volkan, V., & Richards, B. (2021). Large-group psychology and political conflicts: an introduction to the psychosocial work of Vamik Volkan. *Journal of Psychosocial Studies*. Volume 14(1), 63–71. Retrieved from <https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/jps/14/1/article-p63.xml>

THEORETICAL PRINCIPLES OF NEGOTIATION AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PARTNERS' AVOIDANCE IN INTERNATIONAL INTERACTION CONFLICTS**Iryna Kovchina****Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,****Professor of the Department of Political Psychology and International Relations**

National Pedagogical Drahomanov University

9, Pyrohov Str., Kyiv, Ukraine, 01601

i.m.kovchyna@npu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0015-8970>**Marharyta Panchenko****PhD in History, Associate Professor,****Associate Professor of the Department of Political Psychology and International Relations**

National Pedagogical Drahomanov University

9, Pyrohov Str., Kyiv, Ukraine, 01601

m.v.panchenko@npu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-0802-3624>**Abstract**

The article reveals the formation of scientific world and national opinion regarding human psychology and the peculiarities of the origin, course and establishment of cause-and-effect relationships of conflicts in international interactions. When performing situational analyses on educational components with international students, practical methods of learning psychological skills through personality analysis are highlighted. The key competences of two important and relevant majors "International Relations, Public Communications and Regional Studies" and "Psychology" are combined, and their application in students' practical classes is shown. The main task to continue replenishing the intellectual composition of the nation, to prepare young people for the future of our country with the prospect of joining the EU is highlighted. It is specified that sufficient attention was paid to the stated problem in the works of Ukrainian and foreign scientists, namely, the professional training of applicants for future professional activities, students training by means of independent work, issues of personal growth, psychological features of conflict avoidance during the negotiation process, issues of peace and conflict resolution, ethnic conflicts occurring in the world, global problems and problems within a single country. It is established that world politics moves precisely due to conflicts, the conflict behavior of an individual person or the conflict behavior of a group of people, especially if these people lead the state. From the analyzed base of sources, it was concluded that all the works are about human behavior during communications, negotiations and obtaining information, which is the basis of teaching the educational components "Conflictology and theory of negotiations", "Introduction to the specialty and the law of a specialist", "International information" to international applicants, since professional activity involves not only knowledge of world politics, but also understanding of human behavior and prevention of conflicts in international relations. These disciplines are mandatory in the professional training cycle.

Keywords: conflicts, communication, education, negotiations, international information, psychology.

*Подано 30.08.2022**Рекомендовано до друку 16.09.2022*